

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การประเมินผลการบำบัดรักษาด้วยโปรแกรมจิตสังคมบำบัด (Matrix Program) ของคลินิกบำบัดการติดยาเสพติด สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการปฏิบัติงานการบำบัดรักษาติดยาเสพติดด้วยโปรแกรมจิตสังคมบำบัด ใน 4 ด้านคือ 1.) บริบท (Context) 2.) ปัจจัยนำเข้า (Input) 3.) กระบวนการดำเนินงาน (Process) และ 4.) ผลผลิต (Product) โดยการวิเคราะห์จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือเอกสารวิชาการ รายงานผลการปฏิบัติงาน รายงานการประชุม ร่วมกับการใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร จำนวน 89 คน ซึ่งประกอบด้วย นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งปฏิบัติงานด้านการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดด้วยโปรแกรมจิตสังคมบำบัด (Matrix Program) สังกัดคลินิกบำบัดการติดยาเสพติด สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร รวมทั้งทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจากนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยา จำนวน 10 คนที่ปฏิบัติงานกับโปรแกรมนี้โดยตรง และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบไคสแควร์ (Chi-square) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งมีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ด้านบริบท : การบำบัดรักษาด้วยโปรแกรมจิตสังคมบำบัด มีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลทั้งในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตกรุงเทพมหานคร โดยโปรแกรมได้ส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการบำบัดรักษามีความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการติดยาเสพติด รวมถึงการฝึกทักษะใหม่ๆ เพื่อนำไปสู่การเลิกยาเสพติด และให้ความรู้ในเรื่องการป้องกันการเสพติดซ้ำ

ด้านปัจจัยนำเข้า : ได้ศึกษาใน 3 เรื่อง คือ เรื่องบุคลากร ซึ่งมีการทำงานในลักษณะกลุ่มสหวิชาชีพ ประกอบด้วย แพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ และนักจิตวิทยา ซึ่งผู้ทำหน้าที่หลักในการให้บริการคือ นักสังคมสงเคราะห์ และนักจิตวิทยา พบว่ามีบุคลากรเพียงพอ คือมีบุคลากรปฏิบัติงานเฉลี่ยคลินิกละ 8 คน คิดเป็นอัตราส่วนบุคลากรต่อประชากร เท่ากับ 1 : 22 และพบว่าจากคลินิกจำนวน 18 แห่ง มี 9 แห่ง ที่ให้บริการเกินสัดส่วนประชากร และอีก 9 แห่ง ให้บริการน้อยกว่าหรือเท่ากับสัดส่วนประชากร เรื่องงบประมาณพบว่าได้รับการจัดสรรจากสำนักอนามัยโดยมอบหมายให้กองป้องกันและบำบัดการติดยาเสพติดเป็นผู้ดำเนินการเป็นการจัดสรรในหมวดค่าตอบแทนใช้สอยในหัวข้อวัสดุวิทยาศาสตร์และการแพทย์ในการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์

และหมวดค่าใช้จ่ายอื่นๆ ในการพัฒนาบุคลากร และการส่งเสริมการรณรงค์ป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติด สำหรับการจัดสรรงบประมาณของโปรแกรมจิตสังคมบำบัดยังไม่มี ความชัดเจน แต่ดำเนินการในหลายหมวดค่าใช้จ่ายในภาพรวมเป็นการจัดสรรในด้านการจัดทำคู่มือการบำบัด และการผลิตสื่อในการดำเนินกิจกรรม ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์ พบว่า คู่มือผู้เข้ารับ การบำบัดมีเนื้อหา ช้ำซ้อนเข้าใจยากไม่ทันสมัย

ด้านกระบวนการดำเนินงาน : ผู้ให้การบำบัดรักษาเห็นด้วยในระดับมากในกิจกรรมทุก ด้าน อันได้แก่ กิจกรรมการปรึกษารายบุคคล/ครอบครัว ($\bar{X}= 3.85$) กิจกรรมกลุ่มฝึกทักษะเด็กยา ระยะต้น ($\bar{X}= 3.77$) กิจกรรมกลุ่มฝึกทักษะป้องกันกลับไปเสพซ้ำ ($\bar{X}= 3.78$) กิจกรรมกลุ่ม ครอบครัวศึกษา ($\bar{X}= 3.60$) และขั้นตอนอื่นๆ ของโปรแกรมจิตสังคมบำบัด ($\bar{X}= 3.59$)

ด้านผลผลิต : ผู้เข้ารับการบำบัดครบโปรแกรมและได้รับการติดตามผลหลังการบำบัด เป็นเวลา 1 ปี สามารถเลิกยาเสพติดได้ร้อยละ 89.00

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาคั้งนี้คือ กรุงเทพมหานครควรพัฒนาระบบและวิธีการ บำบัดรักษาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการแก้ไขปัญหในการนำโปรแกรมจิตสังคมบำบัดไปใช้ และ ควรมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องให้ทันตามสภาวการณ์สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ ผู้ประสานงานในชุมชนควรได้รับการสนับสนุนให้มีความรู้เกี่ยวกับโปรแกรมการบำบัดรักษา มากยิ่งขึ้น เพื่อช่วยในการเฝ้าระวัง ค้นหาและส่งต่อเข้ารับการบำบัด

Abstract

The Thesis entitled “The Evaluation of Drug Treatment using Matrix program at Narcotic clinics of Health Department, Bangkok Metropolitan Administration (BMA)” aims to evaluating Drug Treatment using Matrix program at Narcotic clinics of Health Department, Bangkok Metropolitan Administration (BMA).The CIPP (contexts, inputs, process, product/outputs) model is the conceptual framework of evaluation. The documentary study is used for collecting data from related documents and reports. The questionnaire is also used for collecting data from 89 samplings of social workers, psychologists and registered nurses and also in-dept interview of 10 purposive sampling of social workers and psychologists who directly practice in the Matrix Program. The SPSS computer program used for analyzing data with statistics of percentage, arithmetic means, standard deviation and chi-square. The findings are as follows.

The context of Matrix program is relevant to the government policy in drug addict remedy and prevention in Bangkok. The service users are encouraged to realize the causes of being drug addicts, learned the new skills of being drug abstinent, and relapsing.

The input of Matrix program classified into 3 categories: personnel, budget and material. The personnel found that interdisciplinary teams of physicians, social workers, psychologists and nurses are widely used as averagely 8 personnel per 1 clinic which means that 1 personnel averagely responsible for 22 service users. But there are 9 of 18 clinics work harder the average. In the aspect of budget administered by Drug Treatment and Prevention Division, Health department for allocating medicines and medical supplies, and the other expenses including personnel training and drug addict campaign. The budget of Matrix Program integrated in the whole budget which is not clearly clarified for work plans, such as costs of manuals, mass media, etc. Material such as treatment manual and media were found to similar in content and difficult to understand.

The process of Matrix program, service providers agree with Individual/ Conjoint Sessions at a high level ($\bar{X}=3.85$), Early recovery skills group at a high level ($\bar{X}=3.77$), Relapse prevention skills group at a high level ($\bar{X}=3.78$), Family education group at a high level ($\bar{X}=3.60$), and other step of Matrix program at high level ($\bar{X}=3.59$)

The product/output of Matrix program, service users who join the whole program, found that 89 % of them can relapse after 1 year.

Recommendations for Bangkok Metropolitan Administration (BMA) are to formulate the Drug Addict and Prevention Work Plan continuously and solving problems in applying more effective Matrix program. The personnel training should be done due to social situational changes. Treatment program should be introduced to communities and related organization in order to increase the cooperation of surveillance, case finding and referent.